

Asia: OM 4/41/2016

Sakkomenettelyn laajentamista koskeva työryhmän mietintö

Lausunnon saate

Tähän voitte halutessanne kirjoittaa saatteen lausunnollenne:

Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry (jäljempänä Lakimiesliitto) lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Yleistä

Mitä mieltä olette mietintöön sisältyvästä luonnoksesta hallituksen esitykseksi?

Kannatan esitystä osittain

Muut yleiset huomiot:

Lakimiesliitto kannattaa ehdotuksen keskeistä tavoitetta, jonka mukaan tuomioistuimille pitäisi antaa mahdollisuus keskittyä ydintehtäviinsä. Periaatteessa se tarkoittaa myös, että entistä useampia selviä ja yksinkertaisia rikosasioita tulisi käsitellä sakkomenettelyssä asianosaisten oikeusturvaa vaarantamatta. Käsillä oleva esitys ei kuitenkaan mainittavasti vähennä käräjäoikeuksien työtä, eikä oikeusturvakysymys ole loppuun asti mietitty.

Sakkomenettelyn soveltamisalan laajentaminen

Näkemyksenne sakkomenettelyn soveltamisalan laajentamisesta:

Esityksessä sakkomenettelyn yleinen soveltamisala ehdotetaan laajennettavaksi rikoksiin, joista on säädetty enintään yhden vuoden kuuden kuukauden vankeusrangaistus. Lisäksi soveltamisalaan ehdotetaan lisättäväksi eräitä menettelyyn sopiviksi harkittuja rikoksia, joista on säädetty kahden vuoden enimmäisvankeusrangaistus. Sakkomenettelyn käytön yleiseksi edellytykseksi ehdotetaan säädettäväksi vaatimus rikosasian selvydestä ja yksinkertaisuudesta.

Lakimiesliitto ei yleisesti ottaen kannata sakkomenettelyn soveltamisalan rangaistumaksimien kasvattamista. Tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet ja tavallisella lailla voidaan säätää vain rajoitettuja ja tuomiovallan käytön kannalta vähämerkityksellisiä poikkeuksia. Lakimiesliiton näkemyksen mukaan kyseinen siirto ei olisi merkitykseltään vähäinen. Sakkomenettely

on luonteeltaan kategorista eikä siinä pystytä ottamaan tapauskohtaisia erityisolosuhteita huomioon oikeusvaltion edellyttämällä tavalla.

Lakimiesliiton näkemyksen mukaan ongelmallista on erityisesti se, että sakkomenettelyn soveltamisala on määritelty harkinnanvaraiseksi, mikä sopii huonosti "lainkäyttöön" tuomioistuimen ulkopuolella. Esitetyn lain 1 §:n mukaan lain mukaisessa menettelyssä voidaan seuraamus määrätä "yksinkertaisessa ja selvässä asiassa". Asian yksinkertaisuuden ja selvyuden määrittäminen on harkinnanvaraista ja yhdistettynä ehdotettuihin rangaistusasteikkoihin, antaa poliisille melko laajan tulkintavapauden.

Epäillyn suostumus

Näkemyksenne epäillyn suostumusta koskevan sääntelyn keventämisestä (tunnustamisesta ja seuraamuksen hyväksymisestä luopuminen):

-

Muutoksenhaku sakkomenettelyssä

Näkemyksenne sakkomenettelyn muutoksenhaun kehittämistä (mm. muutoksenhakuperusteiden lisääminen):

-

Ajokielto

Näkemyksenne ajokieltoa koskevan sääntelyn muuttamisesta (poliisi määräisi kaikki ajokiellot, menettelyä kevennettäisiin):

Lakimiesliitto pitää perusteltuna, että ajokiellon voisi jatkossa määrätä sakkomenettelyssä rattijuopumustapausten kohdalla. Rattijuopumusten rangaistuskäytäntö on suorassa yhteydessä objektiivisesti mitattavaan veren alkoholipitoisuuteen ja näin ollen kategorinen sakkomenettely sopii tässä yhteydessä käytettäväksi.

Esityksen vaikutukset ja voimaantulo

Näkemyksenne esityksen vaikutuksista ja voimaantuloaikataulusta:

Mietinnön mukaan esitys vähentäisi syyttäjälaitoksen kustannuksia noin 1,1 miljoonalla eurolla vuodessa sekä käräjäoikeuksien kustannuksia arviolta 4,3 miljoonalla eurolla vuodessa. Myöhemmin esityksestä käy ilmi, että "(E)dellä esitetyt oikeuslaitosta ja poliisia koskevat yksikkökustannukset kuvaavat keskimääräisiä rikosasioita. Sakkomenettelyyn siirtyvät jutut olisivat todennäköisesti luonteeltaan keskimääräistä yksinkertaisempia, joten summia on pidettävä maksimiarvioina."

Lakimiesliitto katsoo, että esityksessä esitetyt kustannussäästöt on huomattavasti yliarvioitu. Säästöjen laskukaava on karkean virheellinen, sillä kirjallisessa menettelyssä ratkaistavien asioiden työmäärä ja kustannukset ovat huomattavasti keskimääräistä asiaa pienemmät. Käytännössä kirjallista menettelyä hoitavat syyttäjälaitoksessa apulaissyyttäjät ja harjoittelijat. Käräjäoikeuksissa ison osan kirjallisessa menettelyssä ratkaistavista rikosasioista ratkaisevat käräjänotaarit.

Kokoneiden asiantuntijoiden työmäärään uudistus ei juurikaan vaikuttaisi. Lakimiesliitto pitää myös ongelmallisena, että esityksessä arvioidut säästöt ovat ”maksimiarvoja”. Mikäli esityksen taloudellisia vaikutuksia arvioidaan numeerisesti, tulisi arviot tehdä todennäköisten säästöjen/kustannusten mukaisesti. Muuten ”maksimiarvot” ainoana esitettyinä numeroarvioina jäävät elämään esityksen todellisina säästötavoitteina.

Sekä syyttäjälaitoksissa että kärjäoikeuksissa huomattavan määrän kirjallisessa menettelyssä käsiteltävistä asioista käsittelevät ja ratkaisevat oikeuslaitosuransa alussa olevat apulaissyöttäjät ja kärjänotaarit. Kirjallisessa menettelyssä ratkaistavat asiat ovat tärkeä osa apulaissyöttäjien ja kärjänotaarien koulutusohjelmiin kuuluvaa työssä oppimista. Sakkomenettelyn laajentaminen esityksessä esitetyllä tavalla vaikuttaisi huomattavasti edellä mainittujen virkamiesten työtehtäviin ja -määriin.

Esityksen mukaan muutos vähentäisi syyttäjien ja tuomioistuinten työmäärää ja parantaisi siten oikeuslaitoksen mahdollisuuksia keskittyä sen ydintehtäviin eli vaikeiden ja riitaisten asioiden käsittelyyn. Jotta sekä esityksen että Sipilän hallitusohjelman tavoite tuomioistuinten keskittymisestä ydintehtäviin toteutuisi, on ensiarvoisen tärkeää, että säästetyt resurssit ohjataan täysmääräisesti oikeudenhoitoon. Mikäli säästyneet resurssit ohjataan oikeuslaitoksen ulkopuolelle, ei muutos anna eväitä keskittyä vaikeampien ja vakavampien asioiden käsittelemiseen yhtään aiempaa enempää. Oikeusvaltion ylläpito maksaa.

Muut huomiot

Muut esitystä koskevat huomiot:

-

Blåfield Eero
Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry